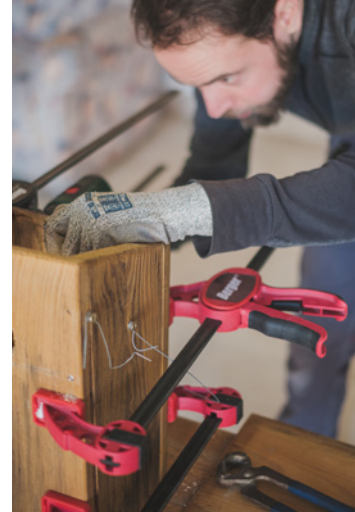
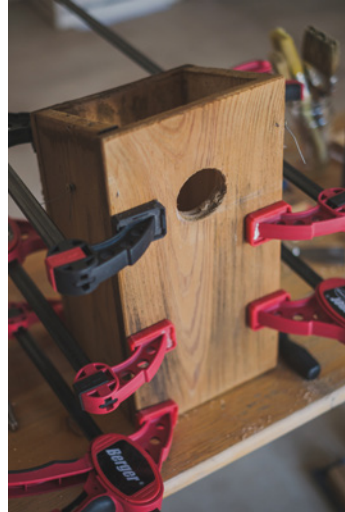

ADJ OTTHONT A MADARAKNAK! – MADÁRODÚ KISOKOS

Egyre kevesebb az idős, odvas fa a természetben és a városokban. Ha kiteszünk madárodúkat, azzal sokat segíthetünk az ezekben költő madaraknak.

A természetben a harkályok maguk készítik az odúkat, de nemcsak ők költenek benne.

A cinegék, seregélyek, csuszkák, légykapók nem tudnak maguknak készíteni, ezért ők a harkályok korábbi otthonait használják.

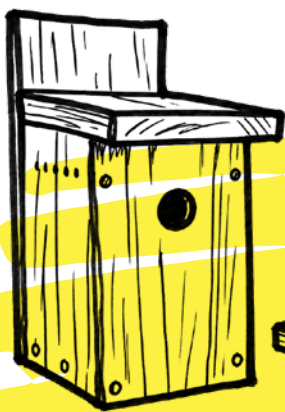
A mesteséges fészekodúkat úgy alakítjuk ki, hogy **hasonlítsanak** a természetes harkályodúkhhoz.

**KIK KÖLTÖZHETNEK
A MADÁRODÚBA?**

NÉZD MEG A VIDEÓT

HA CSAK EGY ODÚT SZERETNÉL, A LEGJOBB A B ODÚ.

Ezt a kertekben és parkokban nagyon sokféle madár használhatja.

B odút készíthetsz saját kezűleg is.

Leírást és alaprajzot az 7. oldalon találsz.

A B odúk leggyakoribb lakói a széncinege, a kékcinege, a mezei veréb, a csuszka és az örvös légykapó.

Egy cinegefészkekben általában 6–12 fióka kel ki egy költés során, így **egyetlen odúban akár több száz fióka** is felnőhet az évek során, ha az odút rendszeresen karbantartod.

Fun fact: Tudtad, hogy a madarak nemcsak költési időben, hanem télen is használják az odúkat? Télen van, hogy a madarak akár 13-14 órát is mozdulatlanul, pihenve töltenek. Nem mindegy, hogy ezt az időt kemény hidegben vagy szélben az ágak között próbálják átvészelni, vagy egy odúban, ami védi őket és valamennyire megőrzi a testük melegét is.

Az odúk néha **másféle állatoknak** is menedéket adnak. Rovaroknak, köztük lepkéknek és pókoknak, peléknek, mókusoknak, és néha denevéreknek is.

KARBANTARTÁS, TAKARÍTÁS

Évente egyszer, lehetőleg ősz végén, tél elején ellenőrizd az odúkat, hogy nincsenek-e rajtuk korhadt, repedt részek, nem lazultak-e meg a csavarok, zsanérok. Ha igen, javítsd ki a hibákat.

Ki kell-e takarítani?

Igen, érdemes ilyenkor kitakarítani az odút, mert idővel megtelhet fészekanyaggal. A madarak évente 1-2 alkalommal is költenek, és sokszor új fészket építenek a régire, így pár év alatt teljesen megtelhet az odú. A másik ok, amiért jó ha kitakarítjuk, az az, hogy idővel felszaporodhatnak benne a kórokozók és élősködők, például tetvek, madárbolhák, amelyek legyengíthetik a fiókákat, így rosszabb kondícióban repülnek majd ki.

Hogyan csináld?

Nyisd fel az odú tetejét, dobd ki a fészekanyagot és kicsit ütögesd a talajhoz. Egy bottal meg is kapargathatod az alját, ha nagyon beleragadt valami.

Fontos, hogy nem kell kimosni, nem kell fertőtleníteni, ne használj vegyszert, sőt, az sem baj, ha egy kevés fészekanyag ott marad az alján.

**MADÁRODÚK
KARBANTARTÁSA: ÍGY
CSINÁLD HELYESEN**

NÉZD MEG A VIDEÓT

Milyen eszközt használj?

A legpraktikusabb, ha **kampóval és akasztóval** teszed fel az odút a fára, amit utána könnyű leakasztani és visszatenni.

Ha sok odút kezelsz, akkor érdemes készíteni hozzá egy **célszerszámot**. A videóban 1:15-től megnézheted, hogy milyen is ez.

Ez egy teleszkópos **festőnyél vagy kertszerszám nyél**, amire fém kampót rögzítesz. Egy ilyen bot segítségével sokkal gyorsabb és biztonságosabb az odúellenőrzés, mintha létrát kéne cipelned magaddal.

A fészekanyag kiszedéséhez használhatsz vékony kerti **kesztyűt** is.

Értelmezd a nyomokat

Az odú és a benne lévő nyomok sok mindenről árulkodnak. Előfordulhat, hogy azt látod, hogy a **bejárat nyílást valaki kibővítette**.

Ha látszódnak a **fognyomok**, akkor egy mókus lehetett az elkövető, ha pedig szálkáson **kicsipkézte**, akkor jó eséllyel harkály.

A fészekanyag is árulkodó. A cinegék sok **mohát** használnak és tollal, szőrrel bélelik a fészket.

A verebeké úgy fest, mint egy **mini szénaboglya**, mert főleg fűszálakat használnak hozzá, a csuszkáké pedig kéregdarabkákból, kéregpikkelyekből áll.

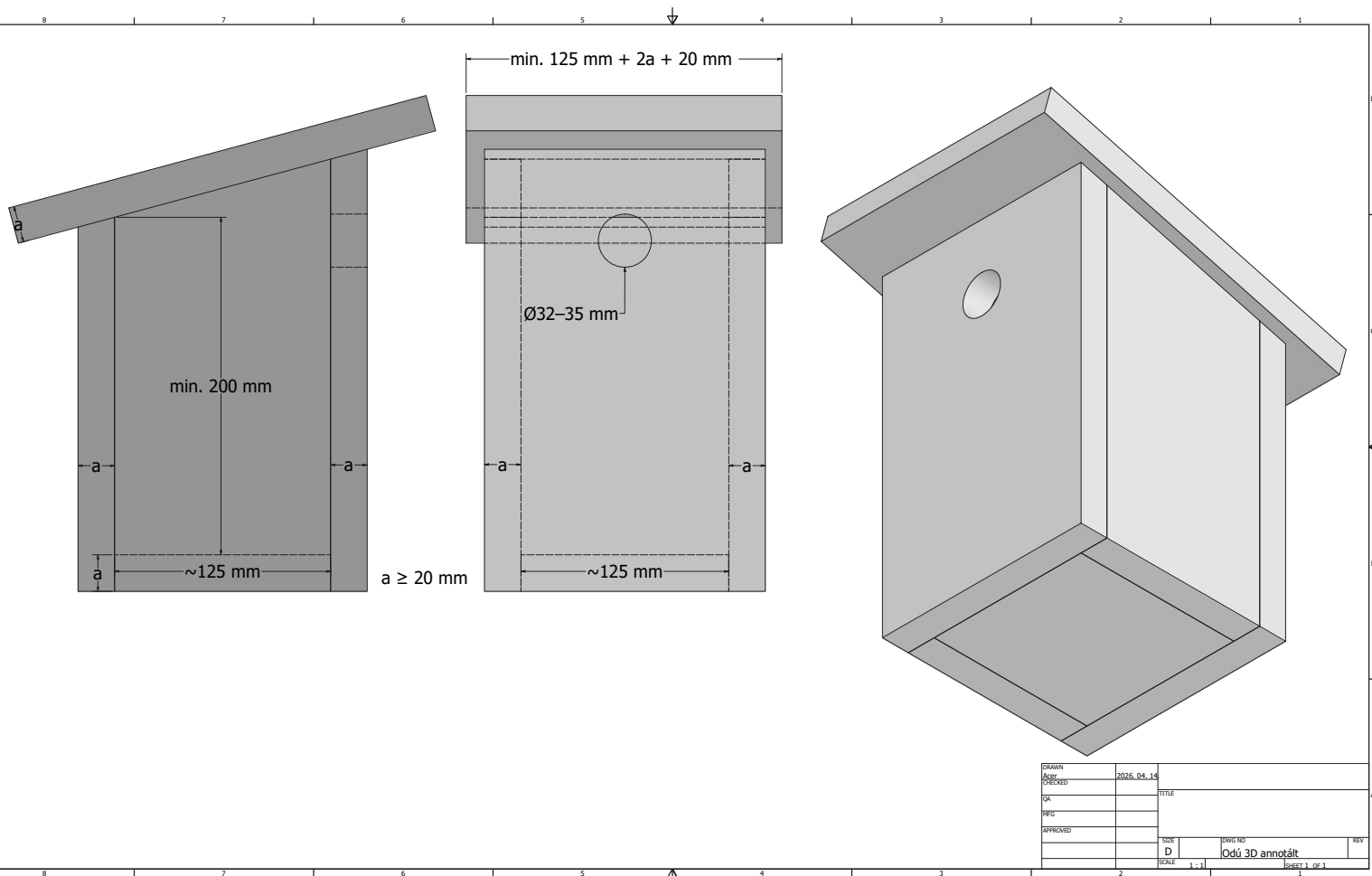
Ha az odú alján sok **ürülék**et látsz, akkor az arra utal, hogy a madarak téli menedéknek, pihenőhelynek használták.

TANÁCSOK MÁTÉTÓL AZ ODÚKÉSZÍTÉSHEZ

**Milyen
alapanyagokra
lesz szükséged?**

- Legalább 20 mm vastag gyalulatlan fenyődeszka
- 4×40-es méretű süllyesztett fejű pozdorjacsavar
- 4×20-as méretű D fejű csavarok 6-10 db
- Horganyzott bútorzsanér 1-2 db
- Természetes olaj vagy vékonylazúr
- 1 mm átmérőjű horganyzott acélhuzal
- Kevés vékony drót

DRAWN	2024. 04. 15.	TITLE	
DATE			
QA			
INFO			
APPROVED			
		SIZE	D
		SCALE	1 : 1
		WORK NO.	Odú 3D annotált
		REV	
			SHEET 1 OF 1

TANÁCSOK MÁTÉTÓL AZ ODÚKÉSZÍTÉSHEZ

Építés

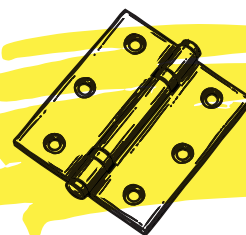
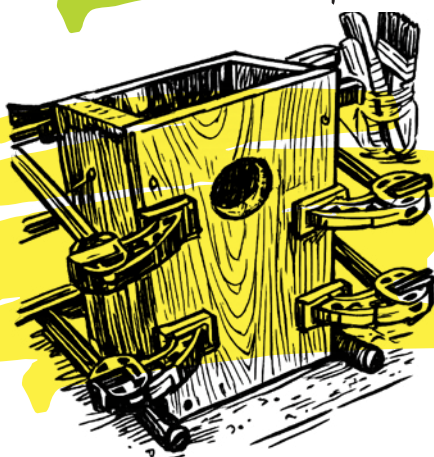
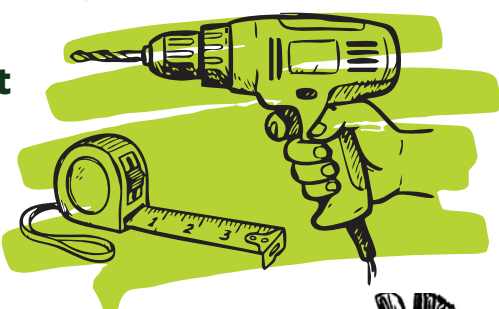
A madárodú optimális alapanyaga a **legalább 20 mm vastag gyalulatlan fenyődeszka**. Az ábrán látható verzió 3 különböző szélességű deszkadarabból áll. Könnyebb elkészíteni, ha az odú nem ferde tetejű, bár akkor nem fogja olyan jól elvezetni az esővizet, de a célnak így is megfelel.

Az előlapon a **32 és 35 mm közötti átmérőjű nyílást** érdemes még az összeállítás előtt egy lyukfúróval kialakítani. Ehhez erős, állványos vagy legalább két kézzel fogható fúróra van szükség. A **röpnylás** az egyetlen része az odúnak, amit kifejezetten fontos alaposan **megcsiszolni**. Mindenhol máshol maradhat érdes a felülete.

A lapok méretre vágása után **pillanatszorítóval** érdemes összeállítani az aljat és a négy oldallapot, majd előfúrás után **csavarokkal** rögzíteni az oldalakat és az aljat egymáshoz.

Mindenképpen horganyzott vagy rozsdamentes fa- vagy **pozdorjacsavarokat** használj. A 4x40-es méret és a **süllyesztett fejű** kialakítás ideális. A két oldallapot és az aljat is legalább 4-4 csavarral rögzítsd.

A tetőt hátul horganyzott **bútorzsanérral** érdemes rögzíteni, hogy nyitható legyen. A tető zárásához vékonyabb **drótot**, az odú felakasztásához pedig kb. 1 mm átmérőjű horganyzott **acélhuzalt** érdemes használni. A bútorzsanér és a huzalok rögzítéséhez is 4x20-as méretű – ugyancsak horganyzott vagy rozsdamentes – **D-fejű csavarok** a legjobbak.

Felületkezelés

Az elkészült odú külső felületeit nagyon fontos kezelni, hogy hosszabb ideig álljon ellen a napfénynek és esőnek. Az odúk belsejét ugyanakkor érintetlenül kell hagyni.

A **külső védelemre** használhatsz:

természetes olajokat, amelyek közül remek lehet a **lenolaj**, **dióolaj** vagy **tungolaj**. Ezek mélyen beivódnak a fába. Az olajokat ecsettel vagy rongyokkal érdemes felvinni a felületre. **A felesleget kb. 10 perc után fontos alaposan visszatörölni.** Minimum **két rétegben** kell alkalmazni. A kezelt felület érintése már egy óra után is száraznak érződhet, de a rétegek felhordása között egy-egy napot érdemes várni. Az utolsó réteg felvitele után még **2-3 hétig** tart a legtöbb olaj teljes kikeményedése, ezért addig beltéren kell tartani az odút.

vékonylazúrokat, amelyek nagyon sok színben kaphatók. A B típusú odúk fák üregeit utánozzák, ezért olyan színt érdemes választani, ami nem üt el a fák kérgének tipikus árnyalataitól. A vékonylazúrokat hasonlóan kell alkalmazni az olajokhoz, de az esetleges felesleget már a felvitelkor el kell kerülni, mert percekkel később már nem lehet visszatörölni. Ugyancsak minimum két rétegben kell használni ezeket, ugyanakkor az olajokkal kezelt odúknál sokkal **hamarabb kitehetők** (a várakozás ajánlott ideje minden esetben megtalálható a dobozon).

Telepítés

Az odúkat **békés környezetben**, kertben, parkban vagy akár erkélyen, eresz alatt érdemes elhelyezni. Lehet őket szilárdan rögzíteni, de ágakra függeszteni is (a madarakat nem zavarja az odú lengése). **Nagyon fontos szempont** – bárhova is kerül –, hogy a macskák és más **ragadozók számára ne legyen könnyen elérhető** (pl.: minimum 2 m magasságban legyen).

Ellenőrizzük rendszeresen, és javítsuk meg, ha szükséges, mert egy megrepedt, esetleg leszakadó odú a fiókák halálát okozhatja.

Az odút nagyobb valószínűséggel fogják használatba venni, ha a környéken más dolgokkal is igyekszünk segíteni a madarakat. Egy **madáritató** (lapos tálkában sekély víz) egész évben népszerű lehet a megszemjázó és tisztálkodni vágyó madarak körében. Itatót csak olyan helyre szabad kitenni, ahol a házi macskák nem érik el, vagy legalább nincs a közvetlen közelében takarás, ami mögül a fürdőző madarakra támadhatnak. A téli időszakban a **rendszeres madáretetéssel** is sokat segíthetünk szárnyas társainknak. Sőt, az egész kertet ennek szellemében alakíthatjuk. Ültethetünk például olyan őshonos cserjéket, amelyek táplálékot és bújóhelyet adnak a madarainknak.

Tudj meg többet! Hasznos források:

Madárbarát önkormányzatok sok hasznos információt találhatnak a természetbarát településfejlesztésről a **Madárbarát Települések Országos Szövetsége (Matelosz)** weboldalán madarbarattelepulesek.hu; matelosz.hu

Az odúkészítésről szóló részt **Nagy Máté** állította össze, aki a mate@bolygo.org e-mailcímen örömmel várja kérdéseiteket.

A Magyar Madárta ni és Természetvédelmi Egyesülettől (MME) weboldala az információk kincsesbányája.

Az odúfajtákról és költőládákról: https://www.mme.hu/oduk_es_koltoladak

A Madárbarát Kert pogramról: https://mme.hu/madarbarat_kert_program

Madárbarát Kalendárium, teendők havi bontásban: https://mme.hu/madarbarat_kalendarium

Könyvek, amiket ajánlunk:

Drexler Szilárd, Madárbarát Kert, Cser Kiadó 2005, 2007

Orbán Zoltán, Madárbarátok nagykönyve, Cser Kiadó, 2019

Madárbarát önkormányzatoknak szóló könyv:

Drexler Szilárd, A települések madárbarát lehetőségei, 2023

<https://mme.hu/sites/default/files/2023-10/MMEmadarbarattelepulesweb.pdf> Nyomtatott példányt kérhet: info@matelosz.hu címen.

Közösségi természetvédelmi programunkban madárélőhelyeket fejlesztettünk Pilisborosjenőn, amely a @MOL-Új Európa Alapítvány támogatásával valósult meg a Zöld Oázis 2026 Program keretében.

